

Arkeologisk undersökning i form av schaktövervakning 2017

Falsterbo 3:319, fornlämning 15

HUSBYGGE

Falsterbo socken, Vellinge kommun
Skåne län

SKÅNE
ARKEOLOGI

Skånearkeologi
Rapport 2017:23

Per Sarnäs

Arkeologisk undersökning i form av schaktövervakning 2017

Falsterbo 3:319, fornlämning 15

HUSBYGGE

Falsterbo socken, Vellinge kommun
Skåne län

Skånearkeologi

Per Sarnäs

Midgårdsgatan 3

216 19 Malmö

Tel: 0708-82 78 16

E-post: info@skanearkeologi.se

Webb: www.skanearkeologi.se

Arkeologisk undersökning i form av schaktövervakning 2017

Falsterbo 3:319, fornlämning 15

Husbygge

Falsterbo socken, Vellinge kommun

Skåne län

Skånearkeologi

Rapport 2017:23

Författare: Per Sarnäs

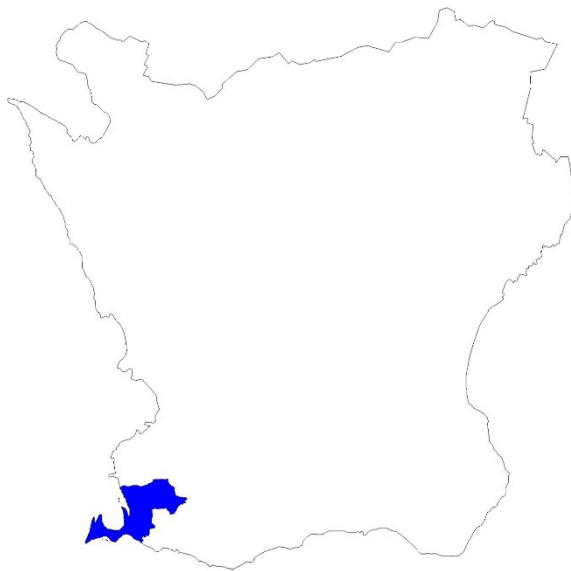
Grafisk form: Anders Gutehall

Omslagsbild: Per Sarnäs

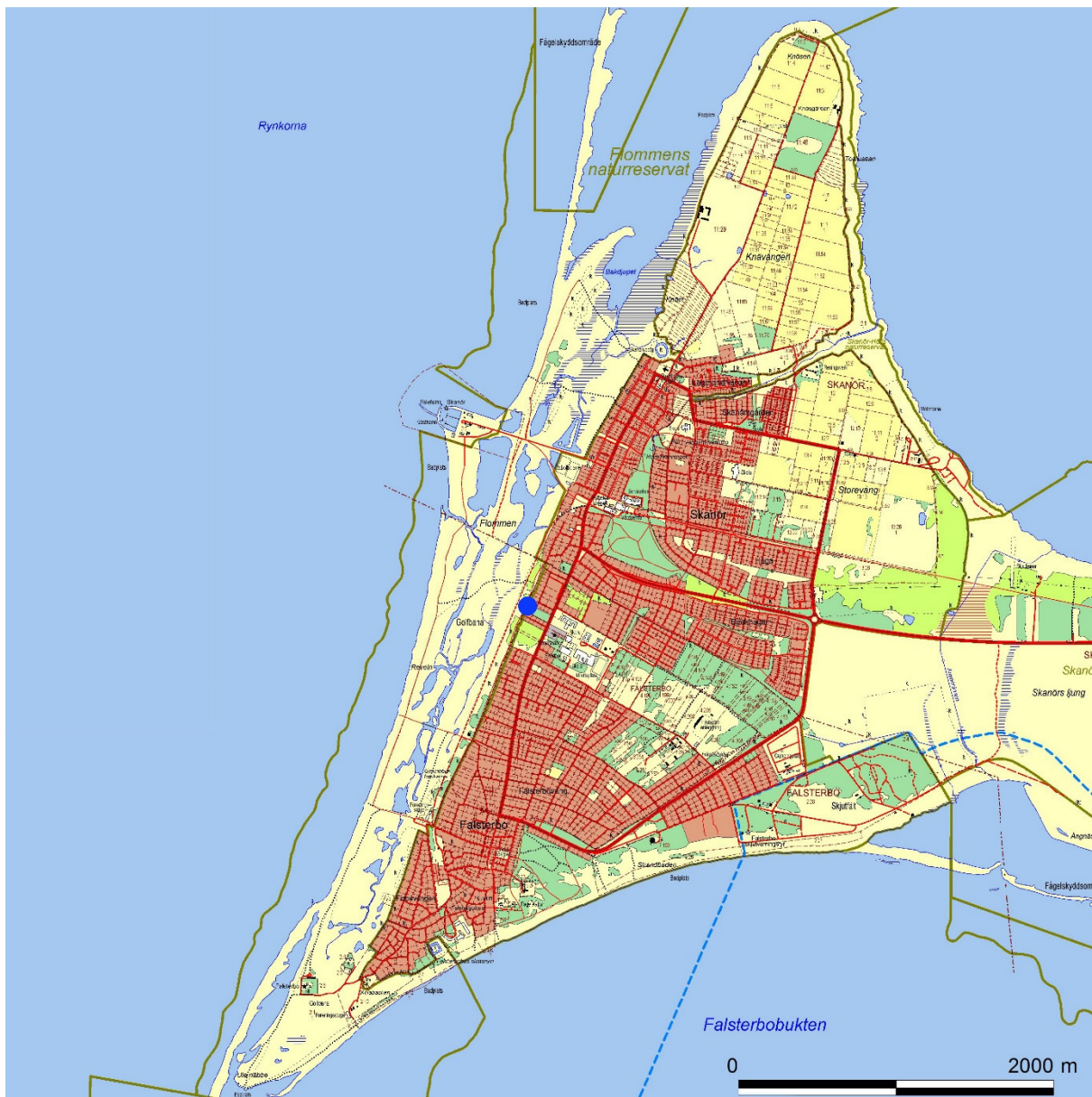
© Skånearkeologi 2017

Innehåll

Inledning	5
Topografi och fornlämningsmiljö	5
Undersökningsresultat	6
Referenser	8
Tekniska och administrativa uppgifter	9

Figur 1. Karta över Skåne med Vellinge kommun markerat med blå färg.

Figur 2. Karta över Näset med undersökningsområdet markerat med blå fylld cirkel.

Inledning

Med anledning av att fastigheten Falsterbo 3:319, som ligger inom fornlämningen Falsterbo 15:1, planerades bebyggas med ett antal enfamiljshus beslutade Länsstyrelsen om en arkeologisk undersökning i form av en schaktövervakning.

Topografi och fornlämningsmiljö

Undersökningsområdet ligger i norra delen av Falsterbo socken strax söder om Skanörs socken, där Falsterbohalvön uppvisar en karakteristisk kusttopografi med sandbankar och strandsjöar.

Under medeltiden var Falsterbo och Skanör delar av Skånemarknaden och utgjorde stora distributionsorter för det årliga säsongsbundna sillfisket i Öresund och södra Östersjön. I anslutning till marknadsområdena i Falsterbo och Skanör växte permanenta strukturer fram, vilka under hög- och senmedeltid framträder med rådsstadens organisation och institutioner (Ersgård 1988). Under 1200-talet och framåt tilldelades en rad utländska städer handelsprivilegier och mark i området. Dessa markstycken, s.k. fiter, användes vid handeln och i den övriga verksamheten inom marknaden. Det är också från detta århundrade som de äldsta skriftliga beläggen härrör (Ersgård 1984). Den danska kungamakten svarade för ordningen i området samt drog in skatter och avgifter från den intensiva fiskeverksamheten. Skanör var den viktigaste orten under 1200- och 1300-talen. Under 1400-talet försköts tyngdpunkten till Falsterbo. Vid mitten av 1500-talet blev Malmö huvudort för Skånemarknaden, men då hade sillfisket minskat betydligt i intensitet.

Undersökningsområdet ligger inom den registrerade fornlämningen Falsterbo 15:1 och strax väster om den avschaktade ytan ligger Falsterbo 22:1 som är en tångvall med okänd ålder och ursprung.

Vid en genomgång av tidigare undersökningar har uppgifter om endast en undersökning i närområdet framkommit. Vid en undersökning år 2012 inom Falsterbo 3:15, knappt 50 m norr om undersökningsområdet, övervakades sammanlagt 288 m² schakt varvid tre latringropar påträffades. I matjorden påträffades en svallad skärva förhistorisk keramik i övrigt framkom inga daterande fynd (Hulting Lindgren 2013). Resultat från tidigare undersökningar tyder på att lämningar från

Figur 3. Schaktets läge i förhållande till den registrerade fornlämningen Falsterbo 22:1 (tångvall) och den tidigare undersökningen inom Falsterbo 3:15.

perioden strax före framväxten av Skanör och Falsterbo, dvs vikingatid–tidig medeltid i form av kulturlager med fynd av äldre svartgods/östersjökeramik, låg i en äldre strandzon som låg mellan de områden som senare utvecklades till Skanör och Falsterbo. Bebyggelsen under denna period verkar ha bestått av flera mindre grupperingar, som legat i anslutning till den äldsta strandlinjen. (Ersgård 1988).

Det har t.ex. tidigare framkommit vikingatida keramik i samband med lerbottnar inom fastigheten Skanör 14:25 (Hansson 1987).

Undersökningsresultat

Delar av undersökningsytan hade i modern tid fyllts upp med sjösand enligt fastighetsägaren John Sandberg. Denna påförda sand bortschaktades utan arkeologs medverkan. Under den påförda sanden vidtog matjord som varierade i tjocklek från ca 0,3 till 0,7 m. Sammanlagt 118 m² avbanades med traktorgrävare varvid 9 anläggningar framkom. Dessa utgjordes av 1 lerbotten?, 2 stolphål, 3 härdar och 3 gropar. Av dessa undersöktes helt eller delvis 4 anläggningar, lerbotten (anl. 1), stolphålen (anl. 2–3) och en grop (anl. 4). Centralt inom undersökningsytan påträffades en sentida avfallsgrop.

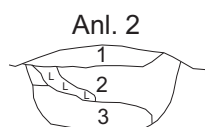
Det framkom endast fynd i ett av stolphålen, anl. 2. Fynden utgjordes av 3 skärvor varav 2 torde vara äldre svartgods/östersjökeramik och skärva ett grovt AIV gods. Förutom keramik förekom kraftigt bränd lera i båda stolphålen. Den brända leran hade delvis sintrat och antagit ett slaggliknande utseende. Stolphålen var likartade i utseende och fyllning och har sannolikt ingått i en konstruktion.

Lerbotten hade ett atypiskt utseende. Lerlagret låg i en nedgrävning där det understa lagret utgjordes av grå humös sand, något ljusare än översta lagret. Under lerlagret fanns ett tunt torvigt lager med mycket rötter.

Delar av undersökningsområdet liksom anläggningarna avsåktes med metalldetektor varvid endast sentida fynd gjordes. I övrigt framkom inga fynd.

Schakt och anläggningar mättes in med en RTK-GNSS.

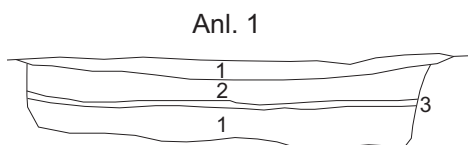
Föreliggande undersökning styrker Ersgårds antagande att lämningar äldre än de medeltida Skanör och Falsterbo och Skånemarkanden huvudsakligen förekommer i området mellan Skanör och Falsterbo.

Figur 4. Sektionsritning över anl. 2. Anläggningen låg ca 0,8 m ö.h. Skala 1:20.
L.1: Bränd lera, sot och kol
L.2: Gråsvart humös sotig sand
L.3: Grå humös sand

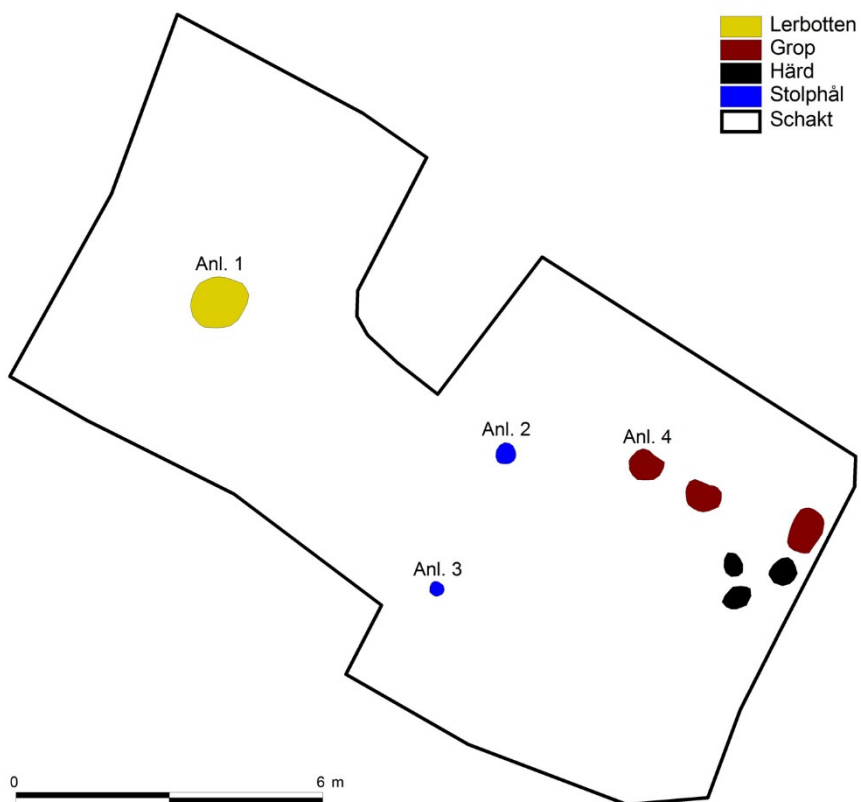
LUHM NR	ANL.NR.	SAKORD	TYP	ANTAL	VIKT
32 818:1	2	Kärl	AIV	1	7
32 818:2	2	Kärl	Äldre svartgods/Östersjökeramik	1	23

Figur 5. Foto över anl. 1. Från väster. Lerlagret bröts av en rot, centralt i bilden.

Figur 6. Sektionsritning över anl. 1. Anläggningen låg ca 0,9 m ö.h. Skala 1:20.
L.1: Grå humös sand
L.2: Mörkbeige lera
L.3: Mörkbrun torv m. rötter

Figur 7. Schaktplan med samtliga framkomna anläggningar.

Referenser

Litteratur

- Ersgård, L. 1984. Skanör – Falsterbo. Riksantikvarieämbetet och Statens historiska Museer rapport Medeltidsstaden 53.
- Ersgård, L. 1988. "Vår marknad i Skåne". Bebyggelse, handel och urbanisering i Skanör och Falsterbo under medeltiden. Lund studies in medieval archaeology 4.
- Hulting Lindgren, C. 2013. Arkeologisk förundersökning 2012. Falsterbo 3:15, RAÄ 15, Falsterbo socken, Vellinge kommun i Skåne. CMB Uppdragsarkeologi Rapport 2013:2.

Opublicerat material

- Hansson, M. 1993. Rapport över arkeologisk för- och slutundersökning inom fastigheten Skanör 14:25, Skanörs socken. Riksantikvarieämbetet Uv-Syd.

Kartmaterial

Fastighetskartan

Tekniska och administrativa uppgifter

Länsstyrelsens diarienummer431-14547-2017
Skånearkeologis diarienummer201719
LUHMnr32 818

Län Skåne
Kommun Vellinge
SockenFalsterbo
Fastighet Falsterbo 3:319
RAÄ-nummer Falsterbo 15:1

Ekonomiska kartans blad1C9c SV1C9c SÖ1C8c NV1C8c NÖ (RT90)
Koordinatsystem Sweref 99 TM
N koordinat6142099
E koordinat363064
M ö.h.0,7–1,0

Fältarbetstid 2017-08-09
Antal arbetsdagar1
Antal arkeologtimmar5

Undersökt yta118 m²

Projektansvarig Per Sarnäs
UppdragsgivareJohn Sandblad

Kostnader

Fältarbete: 3 250:-
Rapport: 5 200:-
Tryck: 1 000:-
RTK-GNSS: 950:-
Resa: 320:-
Summa: 10 720:-